

V. Gospodarka Polski

13. Handel zagraniczny Polski

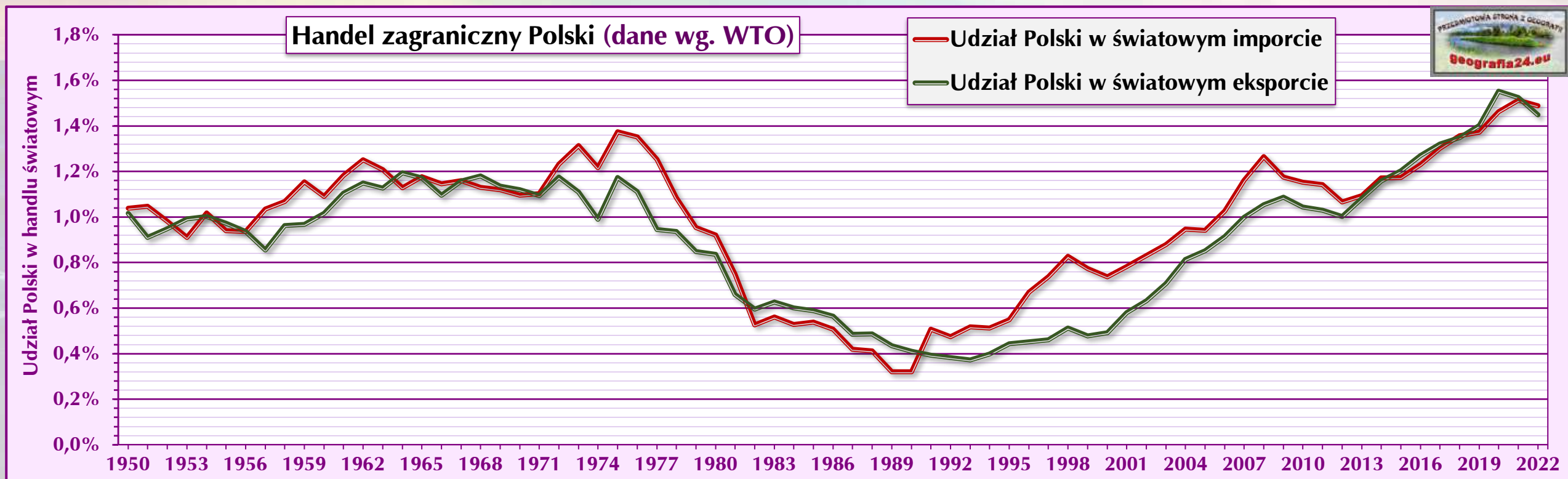
Rola handlu zagranicznego w gospodarce Polski

- Polska prowadzi od początków swojej państwowości **handel zagraniczny** w celu zarówno kupna jak i sprzedaży surowców, towarów i usług.
 - Handel zagraniczny jest ważnym działem gospodarki narodowej:
 - przyczyniającym się do wzrostu produktu narodowego brutto (PKB),
 - oferującym stałe i sezonowe miejsca pracy,
 - zwiększającym poziom życia przeciętnego mieszkańca kraju,
 - np. poprzez rozszerzenie dostępnego asortymentu dóbr o inne nieprodukowane w Polsce.
 - W dłuższym wymiarze czasu:
 - przyspiesza on znacznie rozwój cywilizacyjny każdego kraju,
 - wzmacnia postęp technologiczny,
 - przybliża narody,
 - ułatwia nawiązywanie dobrych stosunków pomiędzy narodami.

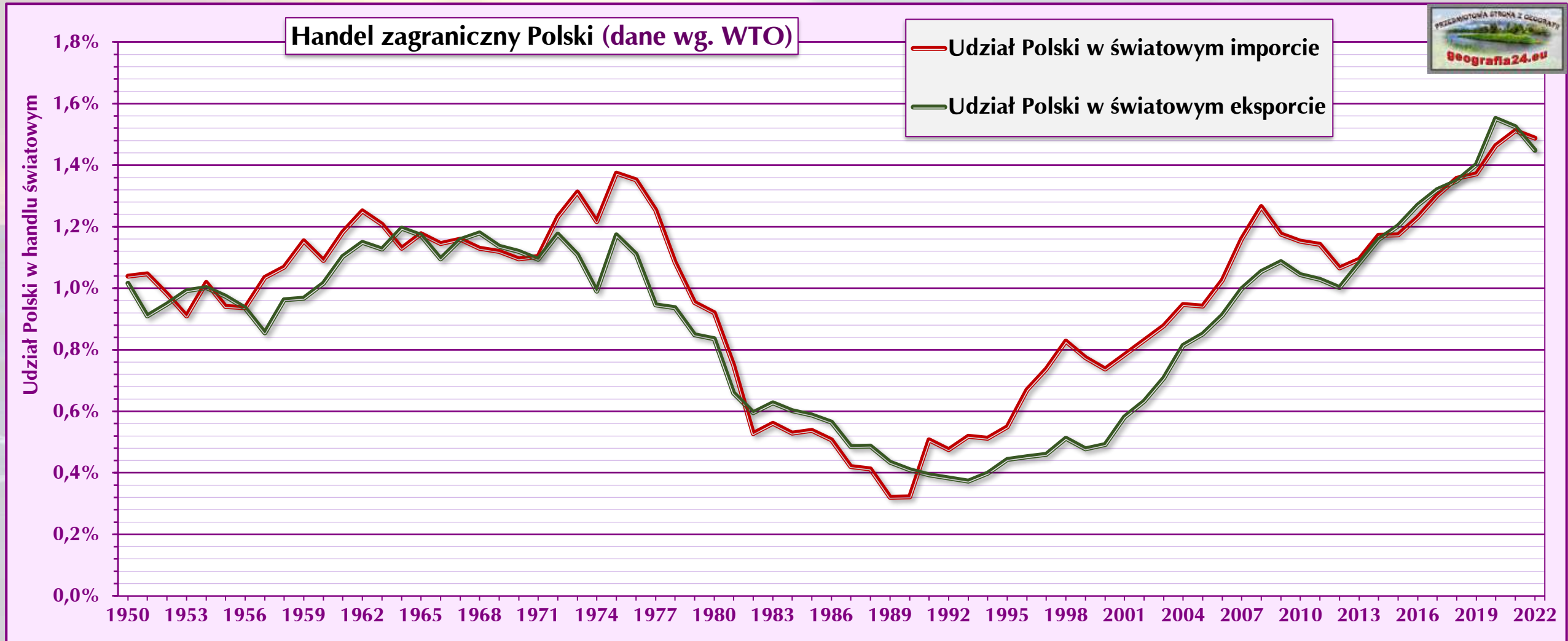
Pozycja handlu zagranicznego

- Handel zagraniczny bardzo powoli buduje sobie należną pozycję w gospodarce krajowej.
- Udział naszego państwa w międzynarodowych obrotach handlowych:
 - w pierwszych latach powojennych utrzymywał się na stałym poziomie, wynoszącym około 1,0% obrotów światowych;
 - w pod koniec lat 50. XX wieku nieznacznie wzrósł i się ustabilizował w latach 60. XX wieku na poziomie 1,2%;
 - od połowy lat 70. XX wieku do początku lat 90. XX wieku znacznie się obniżył (z 1,3% do 0,4%);
 - w latach 1990 – 2008 systematycznie wzrastał (z 0,4% – w 1990 r., 0,6% – w 2000 r., do 1,2% – w 2008 roku);
 - w latach 2008 – 2012 nieco spadł (z 1,2% do 1,0%; przypadało to na lata światowego kryzysu ekonomicznego);
 - w latach 2012 – 2021 znów nastąpił wzrost, zaś w 2022 r – niewielki spadek (w 2022 r. osiągnął on poziom 1,5%).

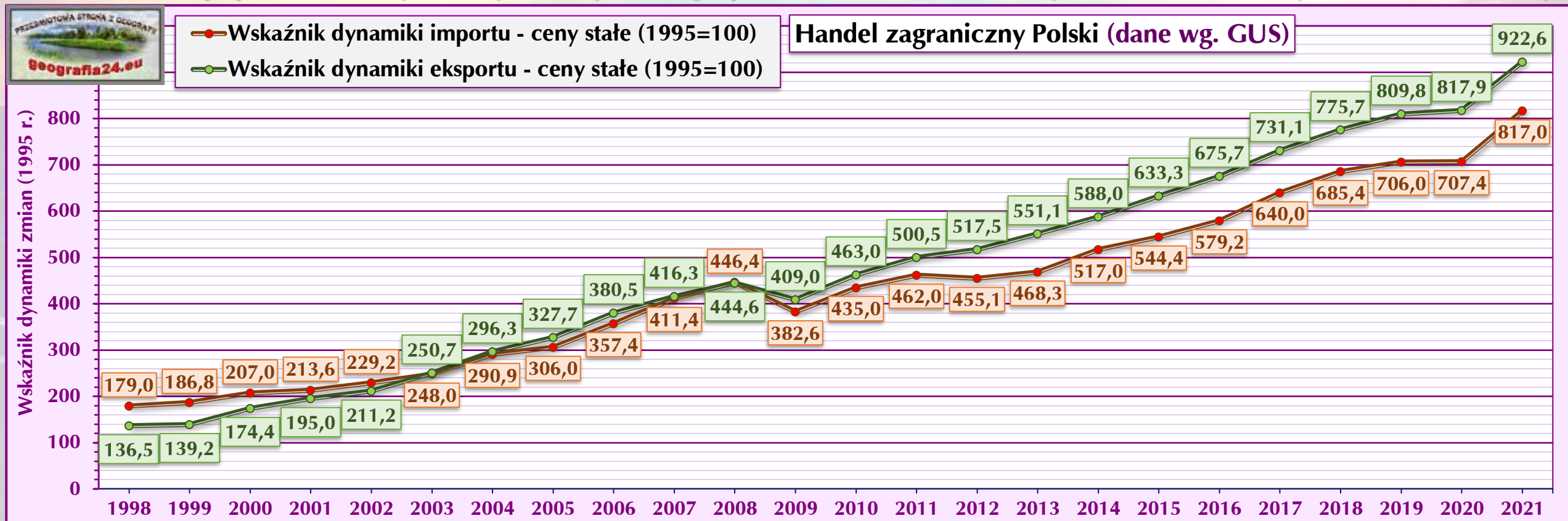
Pozycja handlu zagranicznego

- Według prognoz wielu ekonomistów w przyszłych latach udział Polski w światowym handlu zagranicznym powinien dalej wzrastać.
 - Powinno to nastąpić dzięki rozwojowi takich branż jak:
 - elektroniczna, motoryzacyjna, rolno-spożywcza.

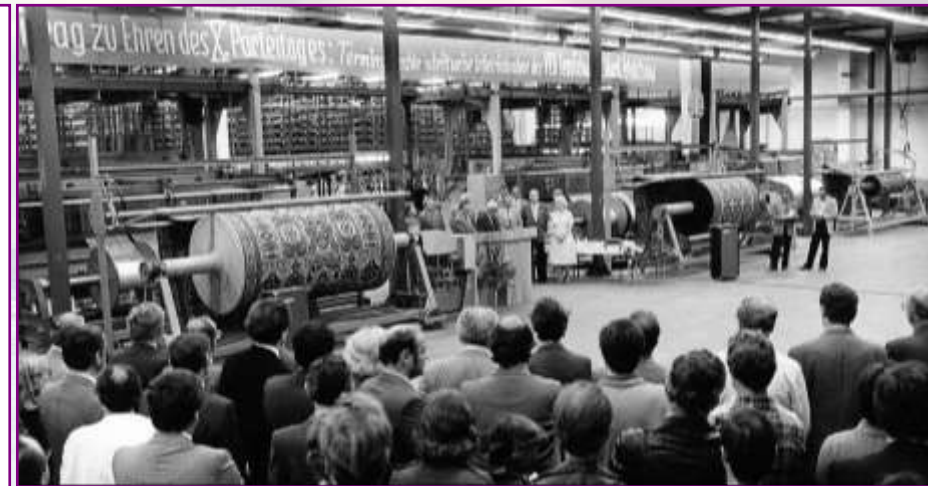
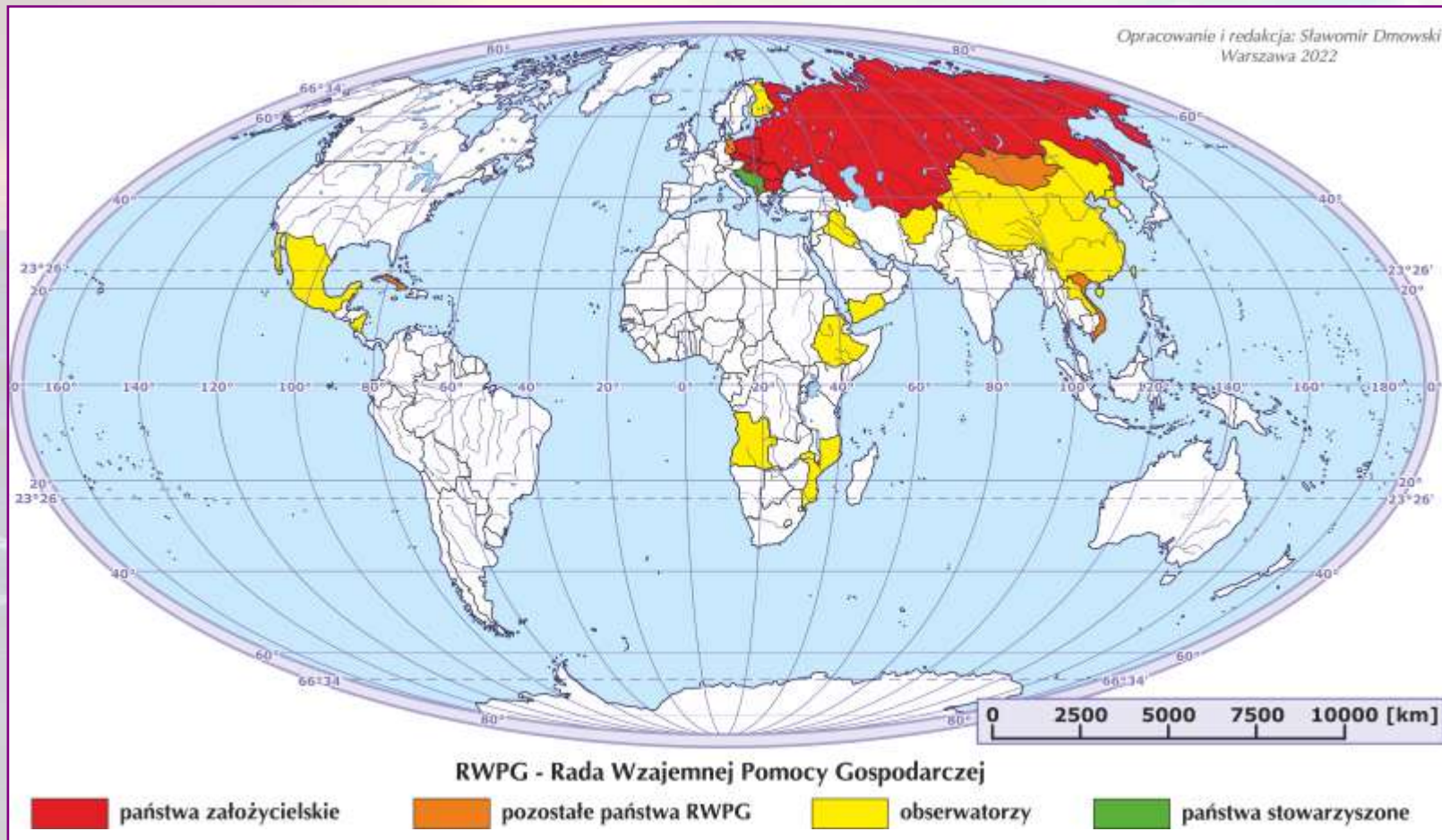
Pozycja handlu zagranicznego

- W wymianie międzynarodowej Polski obserwujemy niemal systematyczny wzrost (wyjątkiem był 2009 rok).
 - W latach 1995 – 2003 dynamika eksportu była nieco wyższa niż importu.
 - Były to lata zaliczające się do pierwszej fazy transformacji ustrojowej, związanej z upadkiem PRL-u:
 - produkty polskie budowały dopiero swoją markę i były jeszcze mało konkurencyjne,
 - gospodarka naszego kraju była bardzo chłonna na produkty importowane.
 - Od 2004 r. wskaźnik dynamiki eksportu już tylko sukcesywnie wzrastał (poza 2008 r.) od wskaźnika dynamiki importu.
 - W Polsce poprawiała się systematycznie sytuacja gospodarcza, obserwowaliśmy niską inflację, firmy się unowocześniały.

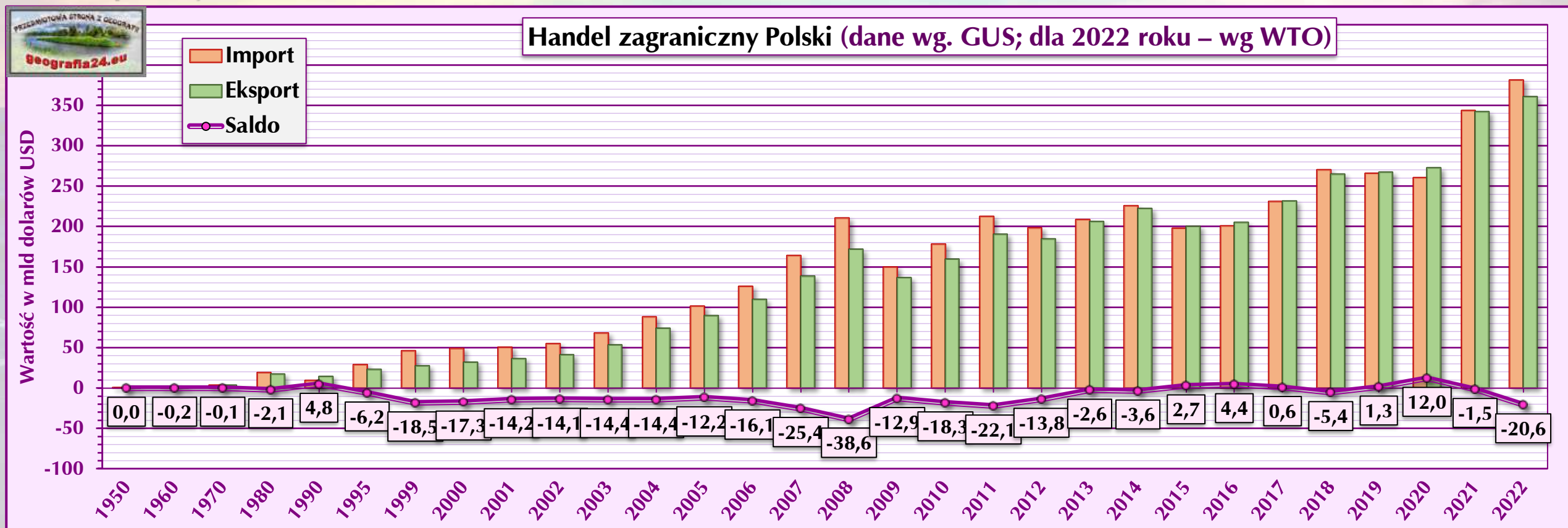
Bilans handlowy

- Za czasów PRL-u musieliśmy liczyć głównie na dobra wytworzone w Polsce – byliśmy i sami się izolowaliśmy.
 - Handel prowadzony był niemal wyłącznie tylko z krajami socjalistycznymi (np. Czechosłowacja, Węgry, NRD, Bułgaria, Rumunia), będącymi w strefie wpływu b. ZSRR – należącymi do **RWPG (Rady Wzajemnej Pomocy Gospodarczej)**.
- Od 1989 roku Polacy mogą kupować towary pochodzące niemal z każdego kraju świata.
 - W nowych warunkach politycznych, w efekcie transformacji ustrojowej zyskaliśmy możliwość kupna dóbr do tej pory u nas niedostępnych (możliwość prowadzenia swobodnego handlu międzynarodowego).

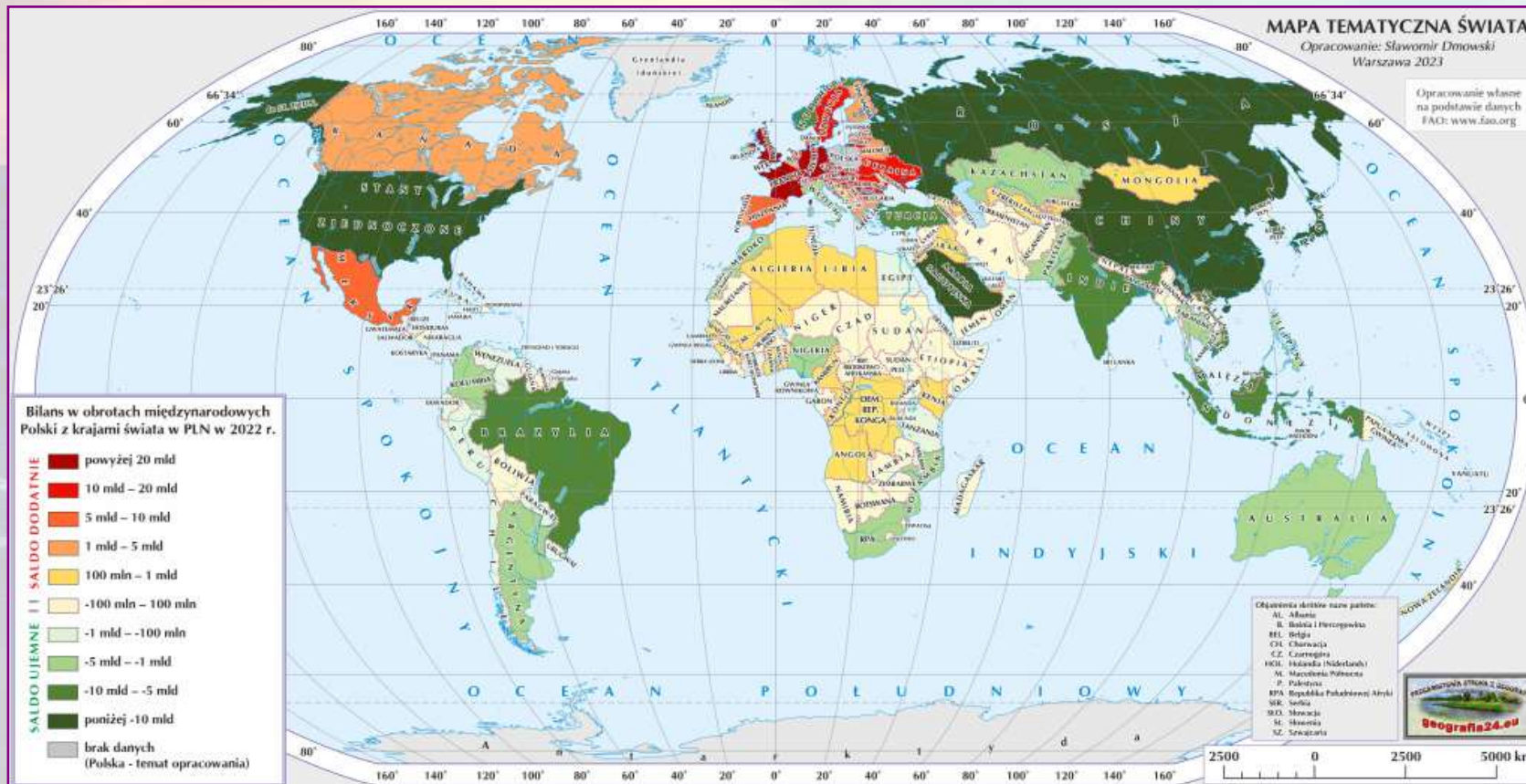
Bilans handlowy

- Od początku lat 90. **wartość obrotów międzynarodowych wzrosła**, zaś od końca lata 90. – na ogół poprawiało się **saldo bilansu handlowego** (lepsze wyniki obserwujemy w niektórych latach – szczególnie od 2009 r.):
 - do 2014 r. występował deficyt obrotów towarowych w handlu międzynarodowym (import był wyższy niż eksport),
 - od latach 2015 – 2020 Polska odznaczała się zwykle dodatnim bilansem handlowym ,
 - od 2021 r. Polska uzyskuje znów ujemny bilans handlowy – w 2022 r. wyniósł on około -20,6 mld USD:
 - eksport towarów z naszego kraju uzyskał wartość **360,5 mld dolarów USD** (był wyższy pomimo pandemii COVID-19),
 - import wyniósł **381,2 mld dolarów USD**.

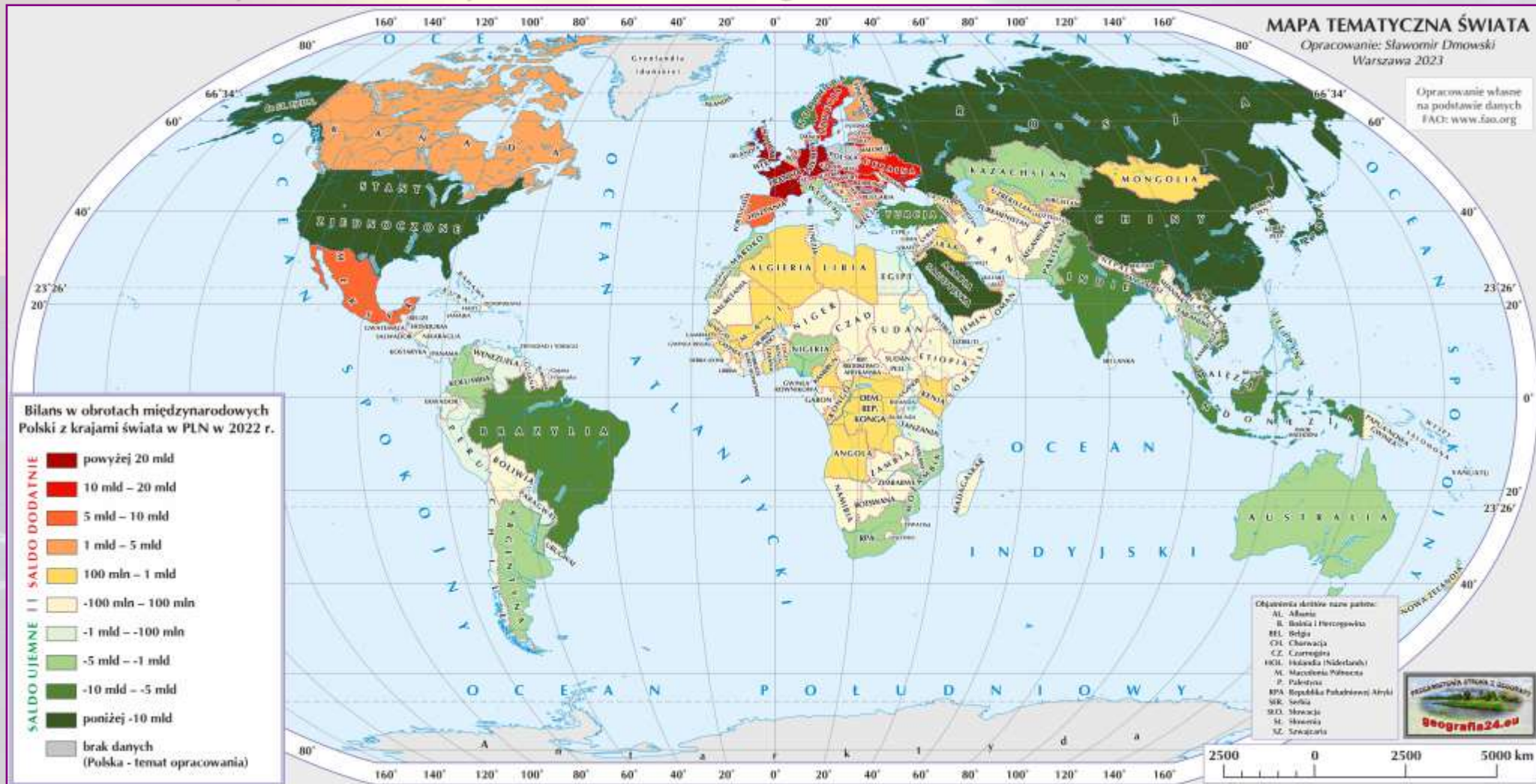
Dodatnie saldo w obrotach międzynarodowych Polski

- Polska utrzymuje **dodatnie saldo** od kilkunastu lat **z większością krajów Europy** , np. z (dane z 2022 r.): **Niemcy** (nasz najważniejszy partner handlowy, od którego w konsekwencji w znacznej mierze zależy stan i kondycja polskiej gospodarki), **Czechy, Wielka Brytania, Francja, Słowacja, Rumunia, Węgry, Ukraina, Szwecja, Austria i Litwa** ;
- z wieloma państwami pozaeuropejskimi tj.:
 - z **Afryki** : **Algieria, Senegal, Demokratyczna Republika Konga, Angola, Libia, Kamerun, Ghana, Gwinea, Benin i Kenia** ;
 - z **Ameryki Północnej i Południowej** : **Kanada, Meksyk, Jamajka, Bahamy, Kuba, Haiti i Salwador** ;
 - z **Azji** : **ZEA, Izrael, Hongkong, Gruzja, Armenia, Irak, Uzbekistan, Kirgistan, Kuwejt, Azerbejdżan i Mongolia** .

Ujemne saldo w obrotach międzynarodowych Polski

- Polska utrzymuje **ujemne saldo** od kilkunastu lat z **nielicznymi krajami Europy**: Rosja, Włochy, Irlandia i Islandia
 - z **licznymi krajami Azji**: Chiny, Korea Południowa, Arabia Saudyjska, Japonia, Wietnam, Bangladesz i Indie;
 - z **wieloma państwami Ameryki Południowej i Północnej**: USA, Brazylią, Argentyna, Kolumbia;
 - z **niektórymi krajami Afryki**: RPA, Maroko, Nigeria, Mozambik i Tunezja.

Przyczyny ujemnego salda polskiego handlu zagranicznego

- Występujące nieustannie ujemne saldo handlu zagranicznego wynika głównie w przypadku:
 - **Rosji:** z konieczności zakupu surowców energetycznych (ropy naftowej i gazu ziemnego),
 - z krajem tym od wielu lat mamy bardzo niekorzystne saldo w obrotach handlowych i mimo jego zmniejszenia w ostatnich latach, zapewne pozostanie ono dalej ujemne;
 - **Chin:** z dominacji na rynkach międzynarodowych tego kraju, będącego obecnie producentem praktycznie wszystkiego i stanowiącym dla innych państw konkurenta nie do pokonania pod względem cenowym (wynika to z bardzo niskich kosztów wytworzenia dóbr w Chinach),
 - z państwa tego importujemy różnorodne produkty przemysłowe, różne maszyny i urządzenia elektryczne oraz wyroby przemysłu lekkiego (np. odzież, obuwie) i inne produkty.

Przyszłość bilansu handlowego

- **Poprawa bilansu handlowego w obrotach międzynarodowych (w przypadku większości krajów z EU mamy już dodatni bilans) świadczy głównie o tym, że gospodarka Polski na arenie międzynarodowej coraz lepiej sobie radzi:**
 - **ciągle się rozwija gospodarka w Polsce,**
 - **staje się coraz bardziej konkurencyjna,**
 - **powoli stajemy się nawet reeksporterem wielu produktów (na czym także można zarobić);**
- **wynika z faktu, że jesteśmy coraz w mniejszym stopniu uzależnieni od kupowania różnych dóbr na obcych rynkach.**

Struktura handlu zagranicznego

Struktura geograficzna handlu zagranicznego Polski

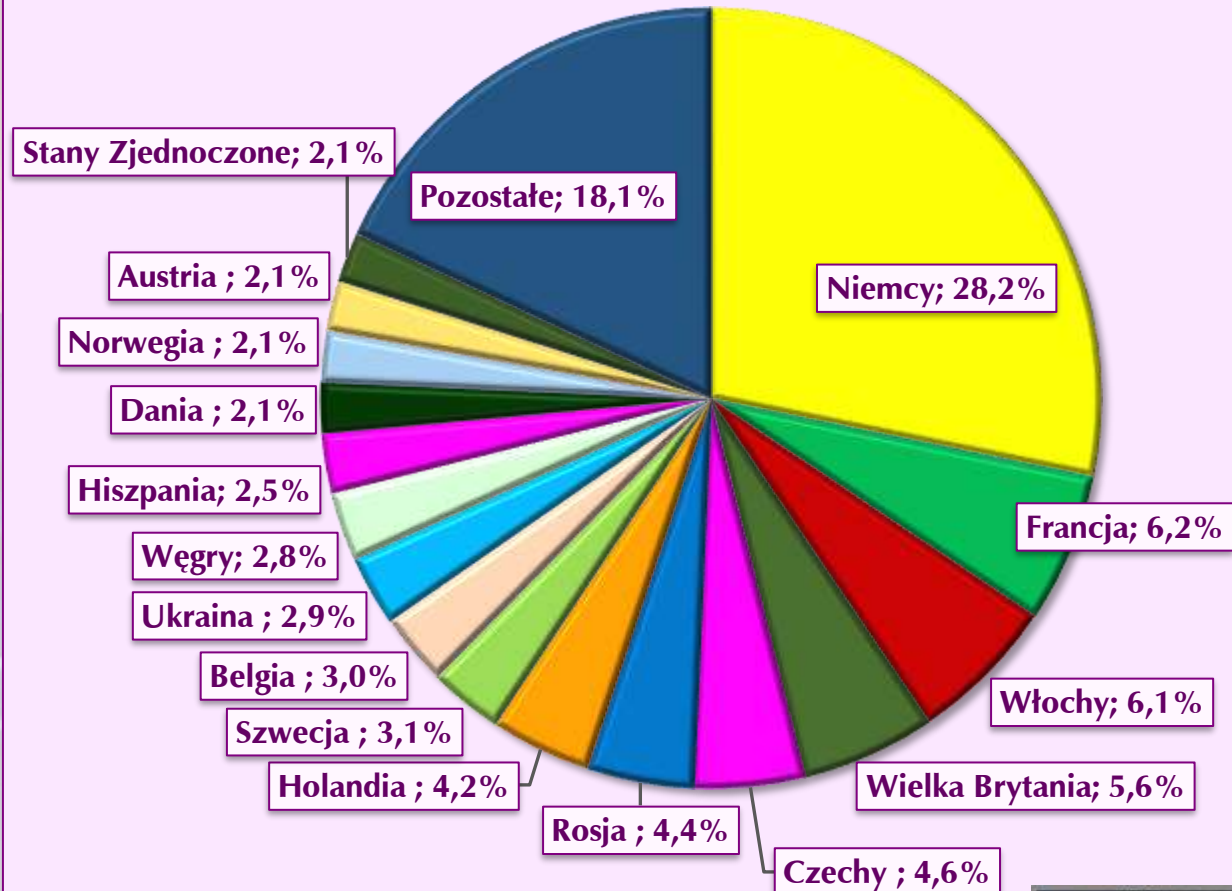
- Ulegająca ciągłym modyfikacjom struktura geograficzna handlu zagranicznego każdego państwa uzależniona jest od jego położenia geopolitycznego oraz innych powiązań gospodarczo-politycznych.
- Na stan handlu zagranicznego Polski w ostatnich ponad 30 latach miało wpływ wiele wydarzeń międzynarodowych oraz mających miejsce w naszym kraju wewnętrznych.
- W wyniku przemian ustrojowych w 1989 roku mogło nastąpić bardzo istotne dla obecnej pozycji Polski w handlu międzynarodowym otwarcie krajowej gospodarki na rynki spoza bloku państw socjalistycznych (nie należących do RWPG).
- Niestety to samo otworzenie oznaczało jednocześnie konieczność stawienia czoła silnej konkurencji towarów importowanych do Polski.
 - Na początku przyczyniło się to do bankructwa wielu nierentownych w nowej sytuacji firm.
 - Obecnie jednak, Polacy bogatsi w ćwierćwiecze doświadczeń bardzo dobrze radzą sobie na rynkach międzynarodowych – niewątpliwie zdobyliśmy to także naszą zaradnością i pracowitością.

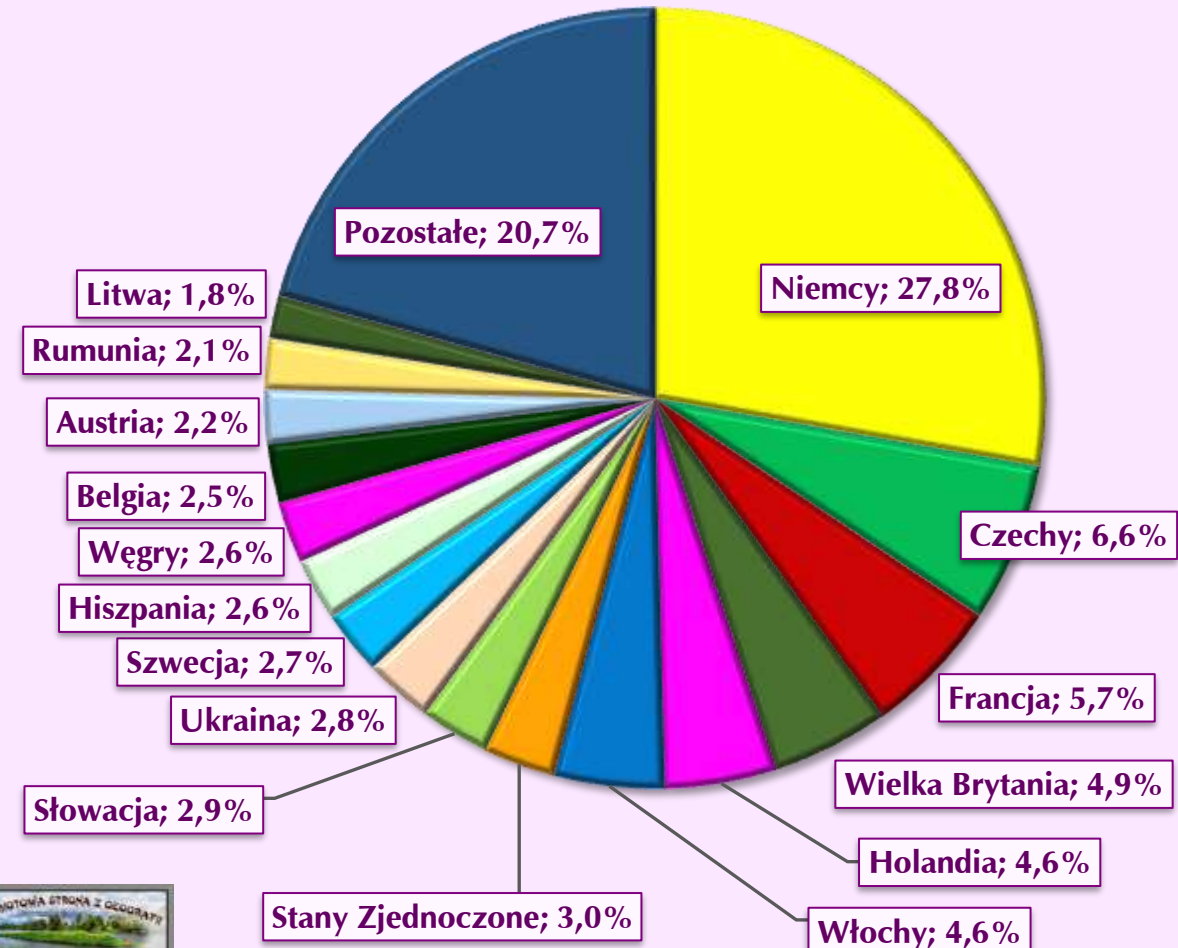
Struktura geograficzna handlu zagranicznego Polski – eksport

- W 2022 r. produkty z Polski były eksportowane do naszych partnerów, tj.:
 - Niemcy, Czechy, Francja, Wielka Brytania, Holandia, Włochy, Stany Zjednoczone, Słowacja, Ukraina i Szwecja.

Udział w eksporcie partnerów handlowych Polski w 2005 r. (dane wg. GUS)

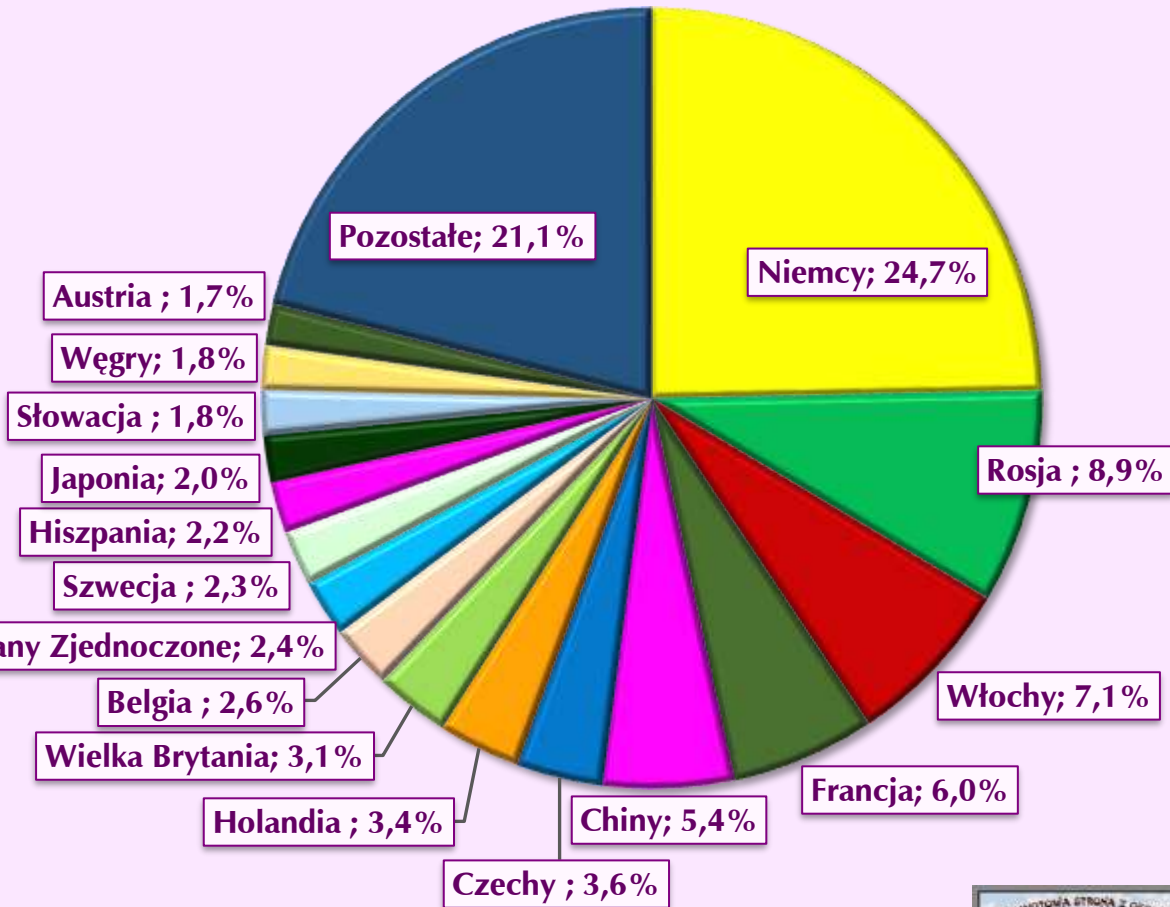
Udział w eksporcie partnerów handlowych Polski w 2022 r. (dane wg. GUS)

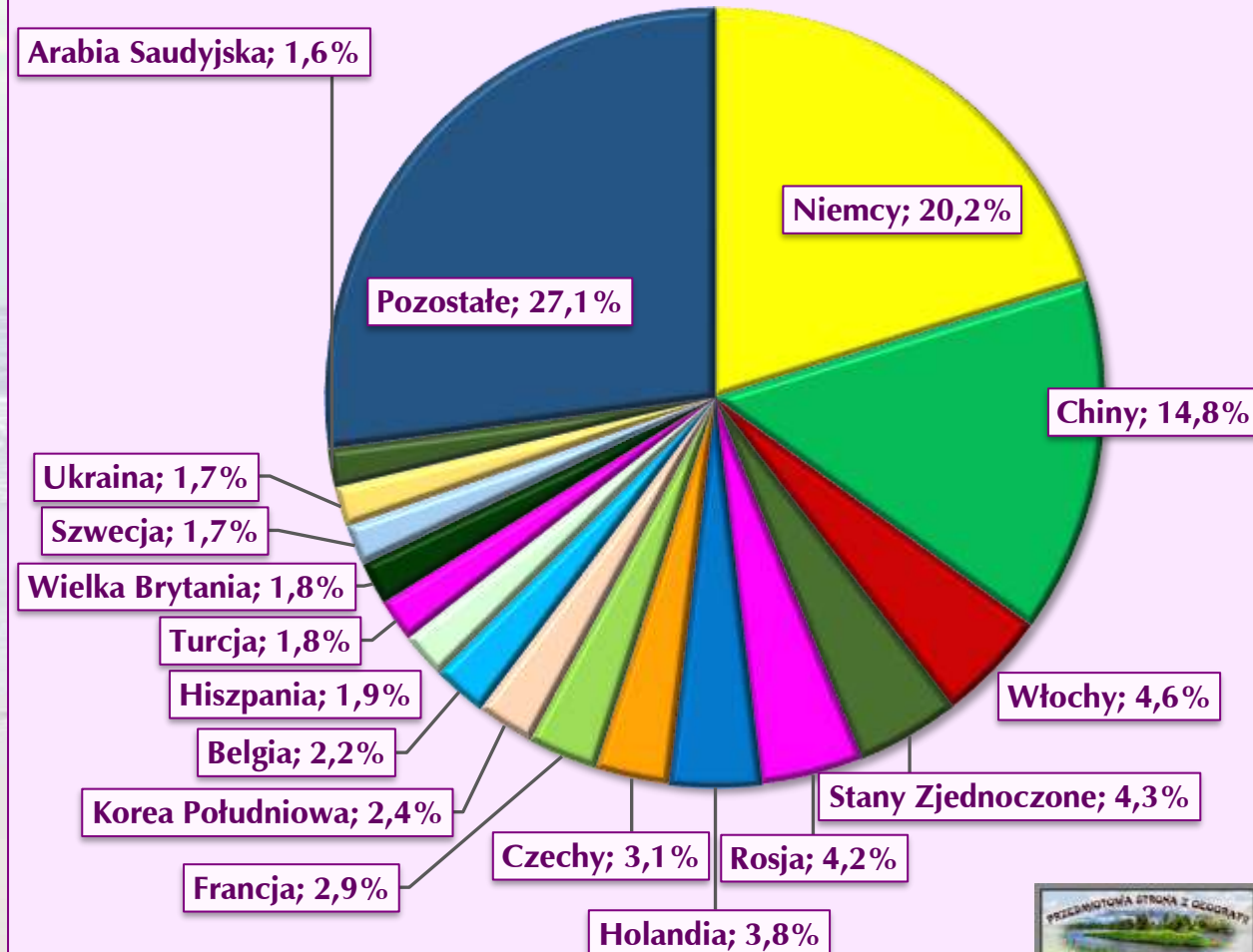
Struktura geograficzna handlu zagranicznego Polski – **import**

- **W 2022 r. produkty z Polski były importowane** od naszych partnerów, tj.:
 - Niemcy, Chiny, Włochy, USA, Rosja, Holandia, Czechy, Francja, Korea Południowa, Belgia i Hiszpania.

Udział w imporcie partnerów handlowych
Polski w 2005 r. (dane wg. GUS)

Udział w imporcie partnerów handlowych
Polski w 2022 r. (dane wg. GUS)

Wartość polskiego eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca

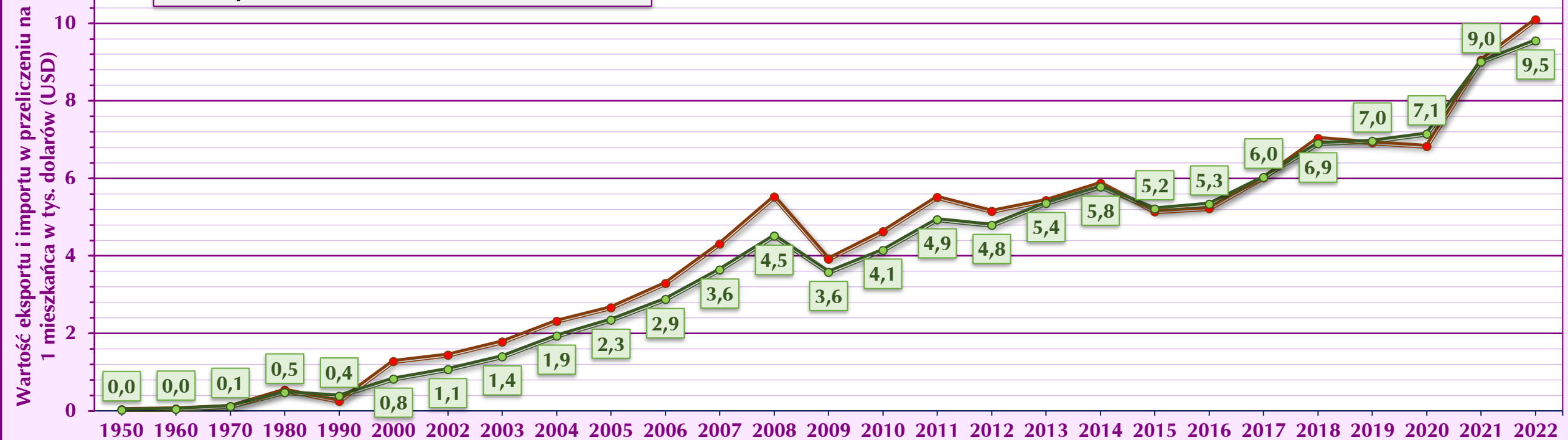
▪ Od początku lat 90. XX w. występuje **stały trend wzrostowy wartości eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca**, np..:

- w 1990 roku wynosił 377 dolarów (USD),
- w 2000 roku wynosił 827 dolarów (USD),
- w 2010 roku wynosił 4148 dolarów (USD),
- w 2020 roku – już aż 7109 dolarów (USD),
- w 2022 roku – już aż 9547 dolarów (USD).

—●— Import na 1 mieszkańca w dolarach (USD)
—●— Eksport na 1 mieszkańca w dolarach (USD)

Handel zagraniczny Polski (dane wg. GUS)

Wartość polskiego eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca

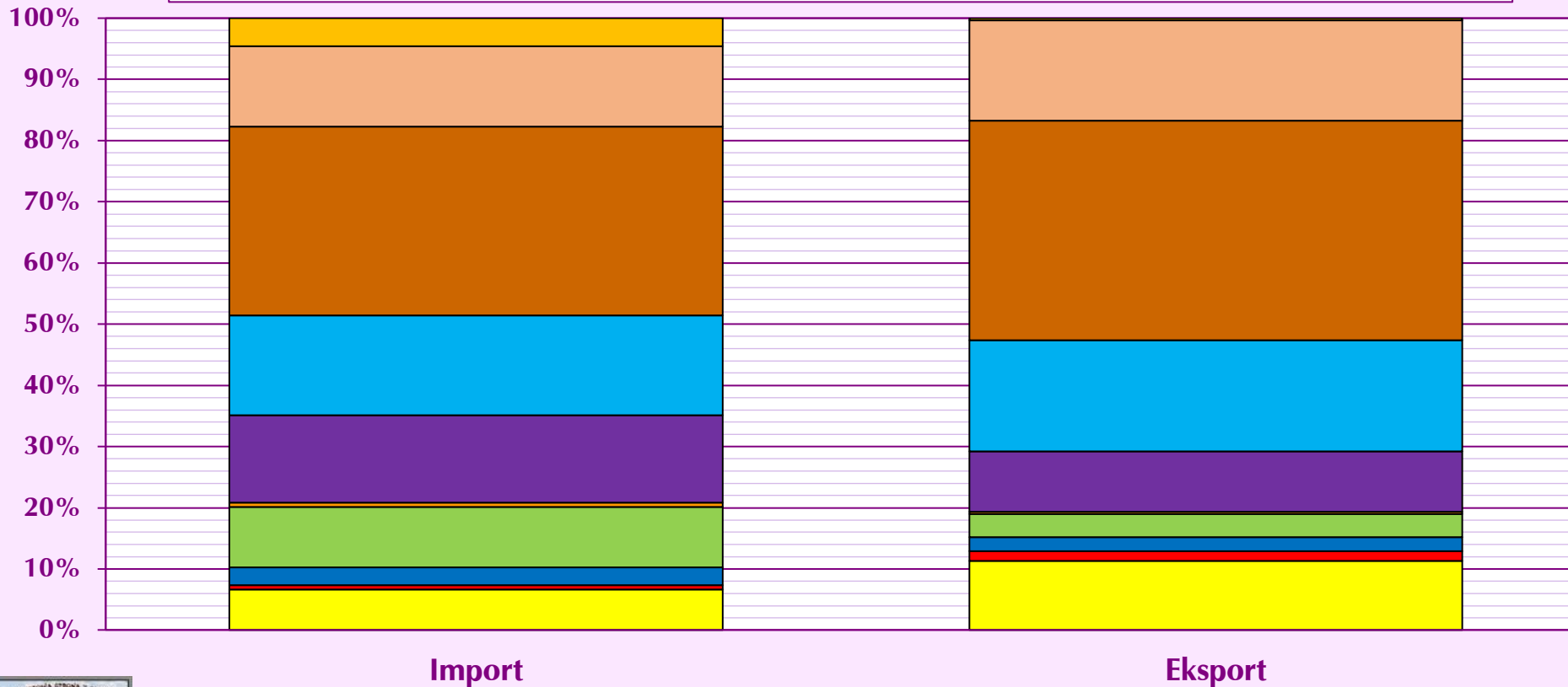
- W porównaniu do większości państw Europy Zachodniej oraz innych lepiej rozwiniętych bogatszych państw (np. Australii, USA, Kanady, Japonii i Korei Południowej) **wartość polskiego eksportu w przeliczeniu na 1 mieszkańca pozostaje dalej stosunkowo niska** (jest znacznie niższa niż w tych krajach).
- Stan ten wynika głównie z faktu, że **eksportujemy dalej głównie towary o niskim poziomie przetworzenia i małym zaawansowaniu technologicznym** (choć nastąpiła bardzo duża poprawa).
- Na to z kolei wpływa wiele czynników, mających jeszcze swoje korzenie w PRL-u (choć niewątpliwie jest coraz lepiej), m.in.:
 - z opóźnień technologicznych i organizacyjnych gospodarki Polski,
 - ze stosunkowo wysokich kosztów wytwarzania,
 - w Polsce obniżane są one niestety głównie poprzez:
 - niskie płace (choć one w ostatnich latach wyraźnie wzrosły),
 - oszczędności na bezpieczeństwie (potwierdzają to liczne wypadki w górnictwie węgla kamiennego),
 - braku dobrej i skutecznej promocji polskich produktów w innych państwach,
 - braku całościowego planu działania na długi okres (np. 20 lat).

Struktura towarowa handlu zagranicznego Polski

- Polska cechuje się dość **zróżnicowaną strukturą eksportu i importu**:
 - zarówno w imporcie, jak i eksporcie dominują produkty wysoko przetworzone: maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy oraz produkty przemysłu przemysłowego;
 - dodatkowo w imporcie ważne są paliwa mineralne, smary i materiały pochodne,
 - w przypadku eksportu Polski istotną rolę odgrywają towary rolno-spożywcze.

Strukturze towarowa handlu zagranicznego Polski w 2022 roku (dane wg. GUS)

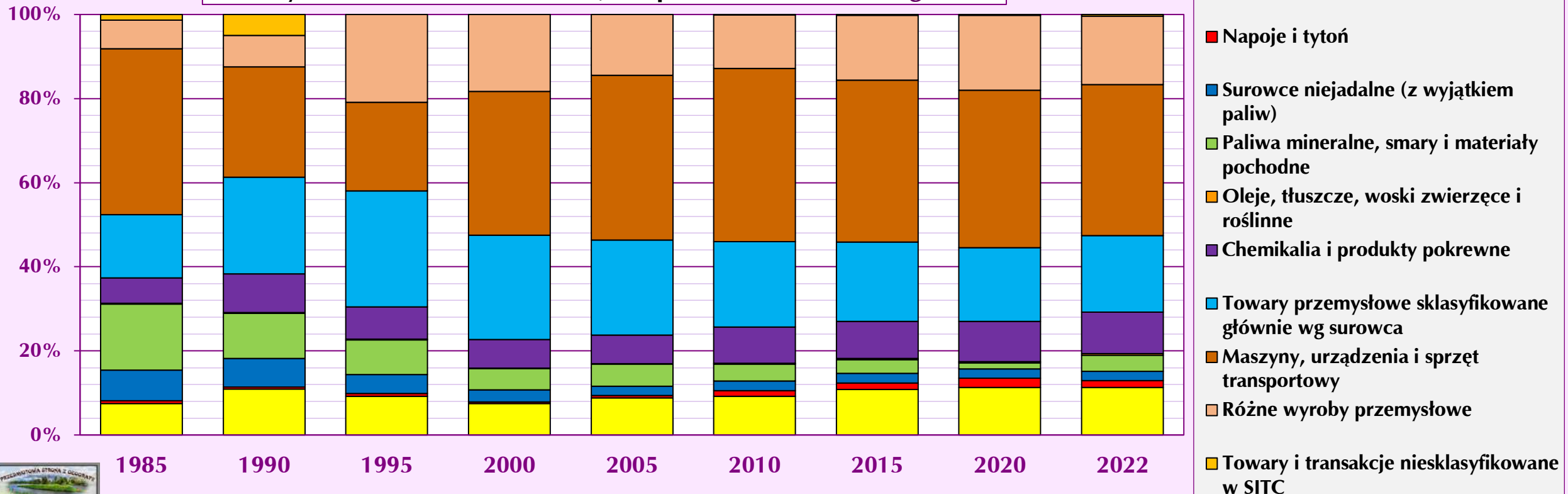

- Żywność i zwierzęta żywe
- Napoje i tytoń
- Surowce niejadalne (z wyjątkiem paliw)
- Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne
- Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne
- Chemikalia i produkty pokrewne
- Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca
- Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy
- Różne wyroby przemysłowe
- Towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC

Struktura towarowa eksportu

- W **strukturze towarowej eksportu** największą rolę odgrywają:
 - maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy (35,9%),
 - towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca (18,2%),
 - różne wyroby przemysłowe 16,4%),
 - żywność i zwierzęta żywe (11,3%),
 - chemikalia i produkty pokrewne (9,9%).

Zmiany w strukturze towarowej eksportu Polski (dane wg. GUS)

Zmiany w strukturze polskiego handlu zagranicznego

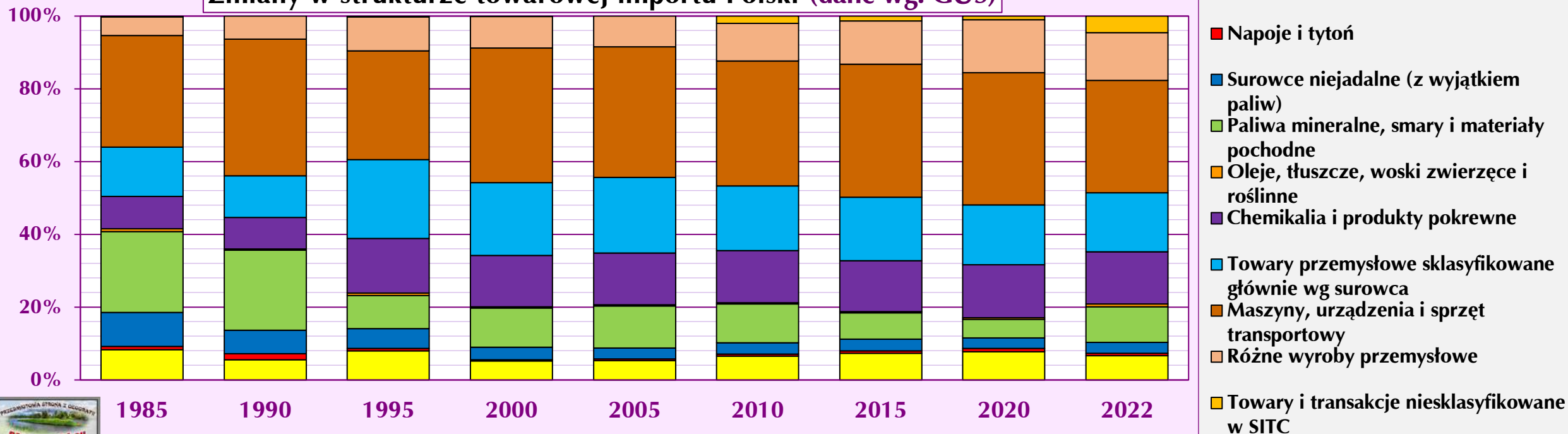
- Struktura towarowa krajowego handlu zagranicznego podatna jest w znacznym stopniu na wiele czynników i zmienia się w pewnych “widełkach” w zasadzie z roku na rok.
- Niemniej jednak **krajowy eksport** opiera się głównie na sprzedaży:
 - surowców mineralnych i innych:
 - węgla kamiennego, miedzi elektronicznej, olei mineralnych;
 - wyrobów przemysłu:
 - elektronicznego (telewizory i inny sprzęt elektroniczny oraz AGD),
 - elektromaszynowego (samochody, statki, łodzie, maszyny i urządzenia mechaniczne),
 - chemicznego (nawozy, chemia gospodarcza),
 - rolno-spożywczego (mięso drobiowe, wołowe, wieprzowe, produkty mleczarskie, czekolady, mrożone owoce, soki owocowe, pieczywo – trafiające do Niemiec, Wielkiej Brytanii, Rosji, Czech i Francji),
 - drzewno-papierniczego i meblowego (drewno, papier i meble).

Struktura towarowa importu

- W **strukturze towarowej importu** do naszego kraju przeważają:
 - surowce mineralne, głównie: ropa naftowa i gaz ziemny oraz rudy żelaza,
 - wyroby przemysłu:
 - elektromaszynowego, maszynowego i elektronicznego, np. samochody, AGD, RTV i sprzęt fotograficzny;
 - chemicznego, np.: produkty farmaceutyczne, tworzywa sztuczne, artykuły kosmetyczne;
 - lekkiego, np.: obuwie, odzież;
 - drzewno-papierniczego: wyroby papiernicze;
 - spożywczego, np.: owoce cytrusowe, kawa, herbata.

Zmiany w strukturze towarowej importu Polski (dane wg. GUS)

Struktura towarowa importu i eksportu oraz saldo handlu zagranicznego w mld zł

- **Wartości importu i eksportu** poszczególnych grup towarów mają wpływ na powstanie **salda** w tych grupach.
 - I tak w sekcjach SITC oznaczonych w tabeli czcionką koloru czerwonego – notowaliśmy w kolejnych latach dodatnie saldo w obrotach handlu zagranicznego (analogicznie – kolor niebieski oznacza ujemne saldo).

Sekcja SITC	Import (w mld zł) 2022 r.	Eksport (w mld zł) 2022 r.	Saldo handlu zagranicznego (w mld zł)		
			2010 r.	2020 r.	2022 r.
Żywność i zwierzęta żywe	112,8	181,9	+9,4	+41,5	+69,0
Napoje i tytoń	12,1	26,2	+3,0	+14,2	+14,1
Surowce niejadalne (z wyjątkiem paliw)	49,8	36,1	-5,2	-5,3	-13,7
Paliwa mineralne, smary i materiały pochodne	167,8	60,7	-37,8	-36,8	-107,2
Oleje, tłuszcze, woski zwierzęce i roślinne	11,5	5,6	-0,7	-2,9	-5,9
Chemikalia i produkty pokrewne	243,5	158,6	-35,3	-5,7	-84,9
Towary przemysłowe sklasyfikowane głównie wg surowca	277,2	293,0	+1,9	+18,9	+15,8
Maszyny, urządzenia i sprzęt transportowy	524,5	576,6	+13,9	+29,8	+52,1
Różne wyroby przemysłowe	222,9	262,8	+6,7	+40,9	+39,9
Towary i transakcje niesklasyfikowane w SITC	77,5	5,9	-11,1	-7,5	-71,6
Ogółem	1699,8 mld zł	1607,3 mld zł	-55,2 mld zł	+47,2 mld zł	-92,5 mld zł

KONIEC

**Materiały pomocnicze do nauki
Opracowane w celach edukacyjnych (niekomercyjnych)**

Opracowanie i redakcja: *Sławomir Dmowski*
Kontakt: *kontakt@geografia24.eu*

**WSZELKIE PRAWA ZASTRZEŻONE
- KOPIOWANIE ZABRONIONE -**